



Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Ex Heliotropio Liber Sevndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Imperatorem: sic in animo habearis illud vetus praeceptum: DEVM SEQVERE. Quisquis autem queritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad iussa nihilominus. Quae autem dementia est, potius trahi quam sequi: quae stultitia & ignorantia conditionis suae, dolere, quod aliquid tibi incidit durius, aut mirari, aut indigne ferre ea, quae tam bonis accidunt quam malis: morbos, dico, funera, debilitates, & cetera ex transverso in vitam humanam incurrentia. Quidquid ex universi constitutione patiendum est, magno excipiat animo. Ad hoc sacramentum adapti sumus, ferre mortalia, nec perturbari his, quae vitare nostra potestatis non est. In regno, certe ad regnum nati sumus: Deo parere, libertas est.

Diximus, quâ ratione in divinae voluntatis notitiam veniendum. Ad illam nosse non satis est: suam illi architecturâ conjungere oportet. Quibus autem hæc conjunctio constet, libro sequenti exponemus.

LIBER SECVNDVS DE HVMANÆ VOLVNTATIS AD DIVINAM CONFORMATIONE.

CAPVT PRIMVM.

Ingressus ad conformationem humane voluntatis cum divinâ.

Rei narrata
fides sit po-
nes auctore:
Is est Ioan.
Taulerus, &
S. Dominici
familia, in
suis institut.
mibi p. 109.
Fuit hic
cancionator
ingenius &
piissimus ut
de eo Bellar.
in scriptor.
Eccles. Vivit
Anno 1350.



Vir omni magni nominis Theologus, qui octennium ipsum assidue precibus Deum obsecravit, hominem sibi monstraret, à quo viam doceretur ad cælum compendiosissimam. Eo igitur die, quo huius hominis alloquendi desiderio maximo tenebatur, nec

aliud mallet quam videre magistrum tam arcanae veritatis, vocem cælitus allatam audire sibi visus, quæ sic moneret: Exi foras ad templi vestibulum, & qualem quæris, reperies hominem. Prodiit ergo in publicum, & ad ædis sacræ limina mendicum invenit tibiis ulcerosis, & multo pure fluentibus; vestis mendici vix trium obolorum erat. Huic Theologus candidum precatus est & prosperum mane. Cui mendicus: Non memini, ait, me unquam habuisse adversum. Hic literatus ille, primam salutationem velut correcturus: Eja, inquit, fortunatum te reddat Deus: At ego, inquit mendicabulum, infortunatus nunquam fui. Obtupuit ad hanc vocem Theologus, sed ne forsan errasset audiendo, votum suum repetens, sed paullo aliis verbis: Ecquid ais, inquit, felicem esse te jubeo. Mox iterum mendicus: Nunquam, ait, infelix fui. Theologus argutari credens dicacem mendiculum, & ut hominis ingenium experiretur: Eveniant, inquit, volo tibi quæ optas, atque id fiat. Non est, ait ille, quod hic querar: Omnia sunt ut volo; quamvis fortunæ mea consilia non applicem. At doctor ille denuo salutans an valedicens: Server te Deus, inquit, vir bone, si quidem fortunam oderis. Sed dic obsecro, tunc solus inter calamitosos mortales beatus? Job ergo falsus, qui asserit: Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Et quomodo tu solus evasisti omnes malos dies: non satis assequor animi tui sensa. Ad quæ mendicus: Sic est, mi Domine, ut dixi. Optanti mane pro-

Job cap. 14.
vers. 1.

A sperum, negavi me unquam habuisse improspertum. Sorte meâ, quam mihi Deus hic assignavit, contentissimus sum. Non egere felicitate, felicitas mea est. Monstra illa, Fortuna & Infortunium neminem lædunt nisi volentem, aut certe timentem lædi: Nec ego unquam fortunæ supplico, sed Patri cælesti, qui rerum omnium eventus gubernat. Ita me nunquam infelicem fuisse aio, ut cui omnia ex voto cadunt. Quod si fame urgeat, Deum providissimum patrem ob id laudo. Si frigus me urat, si nimbus in me ruat, si aliis cælum injuriis me impetret, Deum æquè laudo: cum aliis ludibrio sum, Deum non minùs laudo. Nam certus sum, horum omnium auctorem esse Deum, nec posse non esse optimum quod Deus facit. Idcirco quidquid Deus vel tribuit, vel evenire permittit, gratum sit an ingratum, dulce an amarum, juxta habeo: nam hæc omnia velut de manu parentis optimi lætus accepto, & hoc unum volo quod vult Deus; ita omnia sunt ut volo. Miser est, qui fortunam aliquid in se posse credit, & is demum verè infelix est, qui nescio quam felicitatem in hoc Orbe somniat. Hæc vera est felicitas in hac vitâ, soli voluntati divinæ quàm tenacissimè inhætere: Dei voluntas, optima, rectissima voluntas, quæ non rectior fieri, nec mala esse potest: hæc de omnibus judicat, de hac nulla. Ut hæc sequar, meum ego studium omne cōsero, in hanc unam curam totâ mente incumbo, ut quidquid vult Deus, hoc & ego nunquam non velim. Eâ de causâ, nequam infelicem me censeo, quando meam omnem voluntatem sic integrè in divinam transfudi, ut apud me non aliud velle sit aut Nolle, quàm quod Deus vult: aut non vult. Itane verò, inquit Theologus, tu ista ex animi tui sententiâ profers? Sed dic, obsecro, eademne tibi mens esset, si te Deus ad inferos statim præcipitaret? Cui promptè mendicus: Me, inquit, ille ad inferos præcipitaret? ad inferos ille? At scias duo mihi esse brachia miri roboris, his ego illum arctissimè stringerem complexu insolubili. Unum brachium est, subjectissima Humilitas per sui oblationem: alterum Charitas sincerissima per Dei dilectionem. His ego me brachiis Deo sic innecterem, ut quocunque ablegarer, illuc eum una mecum traherem. Et sanè multò foret optatus, extra cælum esse cum Deo, quàm in cælo sine illo. Theologus ad hæc voces attonitus, cum animo suo cogitare cœpit, hanc illam esse compendiosissimam semitam ad Deum. Sed libuit ulterius sciscitari, & sapientiam in domo tam incommodâ habitantem elicere in apertum: Et unde tu, inquit, huc adventisti? A Deo veni, respondit mendicus. Cui Theologus iterum: Et ubinam locorum, inquit, reperisti Deum? Ubi res creatas omnes, ait ille, deserui. Theologus denuo: Ubi verò, ait, Deum reliquisti? Subjecit pauper: In mentibus puris, ac bonæ voluntatis. Ecquid tandem hominis es? ait Theologus. Mox alter: Quisquis sum, inquit, sorte meâ tam contentus sum, ut eam cum omnium Regum opulentiis non commutaverim. Rex est, quisquis sibiimet novit imperare. Ergone te regem credam? inquit alter, ubi regnum tuum? Ille, ait mendicus, & simul digito cælum monstravit: Rex est, cui regnum illud in alto certis chirographis transcriptum est. Denique Theologus finem facturus questionibus: Quis ista, inquit, te docuit, quis hunc tibi animum injectit? Respondit alter, Dicam domine: totos ego dies sileo, & jam vel precibus vel piis cogitationibus vaco, & hoc unicè curo ut Deo semper sum conjunctissimus. Conjunctio & familiaritas cum Deo divinæque voluntate docet hæc omnia. Plura quærere volebat Theologus, sed in aliud tempus id differendum ratus, in præsentem valedixit. Dum abire, multa secum cogitans: En, aiebat ipse sibi, doctorem reperisti rectissimè ad Deum propius. Quàm verè Augustinus: Surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi voluntas agens: mur in carne & sanguine? Hoc est quod Christus gratias

Math. 11. agens: Confiteor, inquit, tibi Pater, Domine cali & terra, quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Verè sub fardo pallio saepe magna latet sapientia. Et quis tantum divinæ eruditionis quærat in homine tam abjecto, quis credat tantum spiritus recondi in tam illiterata simplicitate? En, illa duo brachia roboris invicti, Oblatio sui, &, Dilectio Dei. Hæc Deum quocunque lubuerit trahunt. His brachiis Deus quàm arctissime se stringi permittit, alios refugit attractus.

CAPUT II.

Quæ voluntas Hominis ad hanc cum Dei voluntate conformationem sit maximè idonea.

VT Assuero regi parentur virgines, ex omnibus regni provinciis lectissimæ adducebantur in Susan metropolim. His annus erat in uno corporis cultu transcendendus. Et quæ non lotiones, frictiones, politure, unctiones adhibebantur? Quantam cerussæ, purpurissæ, sibi, aliorumque pigmentorum exhauriebatur concinnandæ formæ? Tanti erat regis oculis placere. Et humana voluntas ab omni ornatu imparata, velut rustica mulier ex agro, in summi regis amplexu tuere non vereatur? Ut ergo norit hominis voluntas, divinis oculis tum demum se placituram, si non tantum minimos etiam navulos concutit abstergere, sed ea sibi ornamenta comparare, quæ divinam voluntatem invitent ad hoc cum eâ connubium.

Igitur ordini servando, & vitandæ obscuritati, ita rem distinguimus, ut sua voluntati nomina tanquam titulos assignemus, è quibus discat quâ præparatione sit opus ad hanc cum divinâ voluntate conformationem. Et quemadmodum herus novum famulum in suas aedes admittit multa paciscitur, &: Volo, inquit, ut non sit fabulator, non nugigerulus, non lufor, non rixolus, non ebriolus, cum primis verò sit diligens, sit fidelis, sit obsequens. Hoc jus heri est, ejusmodi leges sancire famulis. Et cur Deo humanam voluntatem in amicitiam admitturo, non idem juris sit? Quocirca sciat voluntas hominis, jam aliis sibi legibus vivendum, præcipuè istis.

§. I.

Voluntas Insons sit. Hoc cū primis exigitur. Delicatus è celo sponsus est, fordes & odit, & arcer. Voluntas illi copulanda oderit etiam necesse est omne genus sordium: & ita quidem ut non tantum avaritiæ non studeat, luxuriæ non indulgeat, iracundiæ non obediat, sed etiam si quid propensionis & affectus sentiat ad hæc inquinamenta, id omne in se viriliter expugnet, nec tantum nolit obscena cogitare, sed etiam velit castissima quæque meditari. Sed sermo nobis non est de iis quæ nemini non clara sunt. Aliud est miræ subtilitatis, sed & maximæ celeritatis vitium, Invidia. Hic voluntas insons sit, & ab hac lue immunem se præstet. Voluntas ad divinam conformanda sine omni livore sit; non invidiæ alienæ felicitatis tangatur, nec prematur suæ. Nam qui Deo verè conjunctus est, videt quidem alios gratiâ & opibus florere, non tamen invidet, sed ad Deum versus: O Domine, inquit, vis illum aut istum ad opulentiam, ad honores evehi, me contemptum neglecto? Non repugno, mi Deus, nec ejus rei causam à te postulo. Mihi satis causarum, mihi rationum abundè satis est, tua una atque unica voluntas. Certissimus enim sum, nisi tu id permitteres, & quidem meo bono, non fieret, nec id ulus hominum impetraret, quod te annuente, nullo negotio, & fortè pauculis verbis confectum est. Sed & in ceteris, scio, tuo sit permissu, mi Domine, ut iste me sic allatret, ille me sic tractet, hic ita exagitet me, nunquam

Tom. I.

A illos, quod sciam, laesi, verum in tuâ voluntate satis ad hoc responsum reperio: Tu hæc permisti, tu jussisti: sunt ergo illi Semei, sim ego David, si tibi sic visum est, mi Deus.

Sanctissimus ille Antiochenus antistes & martyr Ignatius: *Frumentum Christi sum, inquit, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar.* Ita nimirum nos Deus mensæ suæ præparat dominicum panem. Quid ergo habemus contra homines queri: molares lapides sunt qui nos velut offusum triticum commolunt. Ut hoc al- *Vide Horatium Angelus Tutelaris hora 2. diei.* tis in animum demittamus, consultissimum est, singulis horis aliquoties animum erigere ad Deum, repetitis precationibus: *Benedictus Deus in æternum, Domine quid me vis facere? Fiat voluntas tua.* Hæc prima voluntatis humane præparatio est, puram esse à navis, præsertim ab omni similitudine ac invidentiâ. Sed præterea requiritur,

§. II.

Voluntas Tolerans. Cū quis rebus adversis agitur, omne præsidium à patientiâ petat, dicatque sereno animo: Hoc omne à Deo est, quidquid patior, sed est à Deo per hanc occasionem, per istum hominem, per illam causam in me immisum. Et hujus quidem rei tam certus sum, atque vivere me scio. Hic plurimis aqua hæret, qui non eâ fide in Deum pollent, ut sibi certò persuadeant, tam adversa & omnes malignos eventus à Deo esse, quàm prosperi, & optatissimos successus. Si hoc certum haberemus, quod in se certissimum, non facile quidquam impatienti aut dejecto animo ferremus, nec toties illis vocibus urgendi essemus: *Vos modicæ fidei.* At verò adversa omnia à Deo, per quemcumque tandem, ad nos derivari, Christus hic demonstrans: *Nonne duo passeres, inquit, assere videntur, & unus ex illis non cadit super terram sine Patre vestro.* Idem repetens: *Nonne quinque passeres videntur dipondio, inquit, & unus ex illis non est in oblivione coram Deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt.* Nolite ergo timere, multis passeribus meliores estis vos. Itaque Deus cum passerculo in terram cadit? certè voluntas Dei, quippe Deus ipse: qui sicut in rebus creatis omnibus assidue operatur, ita cum pisce natat, ita cum ave volat, cum angue serpit, cum quadrupede incedit, non deserit Deus ea quæ condidit. Licet ergo toties tor alaudarum millia calibus simul irretiantur, harum ramen nulla & nec minima quidem alaudula sine voluntate Dei capitur: *una ex illis non cadit super terram sine Patre celesti.* Quod autem providentissimam Dei voluntatem attinet, eadem & aquilæ, & passeruli, & hominis est ratio. Si ergo avicularum nulla in aucupatoriâ aream delabitur sine Dei voluntate, & tu homo ad Conditoris imaginem factus, Regni futurus hæres, te ullis adversis exerceri, te injuriâ, te damnis, te tristitiâ, credis affici, Deo non singulariter volente: Ut autem exactius hoc ipsum caperemus, nec temerè unquam diceremus, rerum animatarum dumtaxat Deo hanc curam esse, addidit Servator: *Omnes capilli capitis vestri numerati sunt.* Quis hominum unquam capillorum suorum numerum inire potuit? Deus in numero habet tam omnium quàm unius hominis, & nolente Deo nullus subtrahetur. Quotiescumque igitur in rebus adversis patientiam abjicimus, malè aliis imprecamur, modò huic, modò illi culpam impingimus, & velut è plauistro convitia serimus, maximum Fidei defectum in nobis aperimus, nimirum illorum, quæ nos mala vocamus, Deum auctorem facere veremur fallaci pietate.

Fuit, cū in mari solus Joannes, ceteris discipulis id ignorantibus, agnosceret Dominum diceretque: *Dominus est.* Plurimi sunt qui inter rerum turbatarum fluctus non agnoscant turbati maris auctorem Deum, sed in eos, quos hostes putant, acerrimè stomachantes: Ille semisilis homo, ajunt, ille nebulo, hic furcifer, iste tenebrius, illud flagitium hominis, hoc mihi malum sibi cavis, ab

X x 3

illo

illo bipedum nequissimo hæc in me cusa est faba. At longè aliter loqui assuevit *Voluntas Tolerans*. Hoc omne malum, inquit, à Deo est: Deus me castigat meritissimò: Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. Sed progrediamur.

§. III.

3. *Voluntas hilaris.*

Voluntas Hilaris. Hæc hominem sic instruit ut tam victu quam ceteris omnibus, quæ quotidie velut è manu Dei accipit, sit contentissimus. Hic talis homo: Mi Domine, inquit, satis est quicquid nobis das, etsi avaritiæ meæ id subinde parum videatur: nec istud quidem ullo modo sum meritis; tu nimis in me liberalis es: ego equidem vel aëre quem haurio, indignum me sentio.

Nunquam queri solet divinæ voluntatis studiosus; nemo audierit ex illo talia: Vix ego victum mihi comparo; alii lautissimè vivunt, & nec dimidium mei laboris suscipiunt; parum ferunt & amplissimas colligunt segetes. Optimè olim Venuſinus vates quæsiit:

Horat. lib. I. sat. 1.

*Qui sit Mecenas, ut nemo quam sibi forem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat: laudet diversa sequentes?*

Hinc est, mi poëta, hinc est, quòd divinæ voluntati tam ægrè acquiescamus. Cupiditas nostra in alia atque alia, & sæpe in longinqua fertur, nec est finis concupiscendi. Cum verò concupita non obinemus, in querelas & murmura solvimur. Angustus nimis est quem tantopere delectant terrena.

Plin. lib. 22. hist. Nat. cap. 21.

Heliotropium nobis assidue ante oculos versetur, de quo eleganter Plinius: *Heliotropii miraculum*, inquit, *sepius diximus, cum sole se circumagentis, etiam nullo die: tantus sideris amor est. Noctu verò velut ejus desiderio contrahit caeruleum florem.* Nota, mi homo, heliotropium etiam nullo die circumagere se cum sole, amore solis. Sol noster, voluntas Dei est: hæc nobis non semper extra nubem illucet, serenis turbidi dies miscentur, quos pluviae, venti, grandines infestant. Nemo Christianorum est, qui non sæpius sentiat hanc cæli gravitatem & turbulentas tempestates. At nos instar heliotropii cum sole nostro, cum divinâ voluntate nos ipsos circumagamus diebus etiam nubilis; tantus sit nostri sideris illius amor. Et sanè nulla nobis unquam tranquillitas obtinget, innumera hîc illic displicebunt, à nullâ te satiescit, nunquam forte nostrâ contenti erimus, omnia deesse videbuntur etsi adsint omnia: nunquam extra metum, frequenter oppressi tadio, perturbati, pusillanimes, pleni querelarum & livoris, nunquam non miseri erimus, quamdiu non ad hunc solem, divinam voluntatem nos circumegerimus, ut heliotropium. Fixissimis & inconnivis oculis sol iste nobis assidue aspiciendus est quocunque se vertat, hoc unicum in animo semper volutandum: Ita Deo placet, ita & mihi: vitæ mortisque regula mihi est unica Dei voluntas: *Sicut Domino placuit, ita factum est, ita fiet, sit nomen Domini benedictum.* Nunc quidem sol noster nube additur, sed brevè lætum os exeret extra hanc nubem mæoris. Vide omnium sæculorum decursus, variòque rerum eventus non rarò nubilos post serena principia, sæpe serenos post initia nubila. Sic igitur nos comparemus, ut ante omnem eventum nihil magis velimus quam sequi divinam voluntatem. Ex Hebræis olim litteratus quispiam, verbis certè promptissimus, Christo se traditurus: *Magister*, inquit, *sequar te quocunque jers.* Ita nos quæ verbis quæ factis promptissimi ad omnem divinæ voluntatis nutum, sequamur quocunque jert.

Job cap. 1. vers. 21.

Math. c. 8. vers. 19.

§. IV.

4. *Voluntas longanimitas.*

Voluntas Longanimitas. Pleraque omnia nostra corrumpimus longanimitatis defectu. Israëlitis populus Moſis in monte moras pertæsus ad idola se vertit, & vitulum aureum pro Deo sibi statuit, emanſionem nimis diurnam caussatus. Ita duo illi viatores Emmaun-

tem tendentes: *Et nunc, ajunt, super hæc omnia tertia dies est. hodie, quòd hæc facta sunt.* Est, ô viri boni, dies tertia, sed nunquid hæc tertia dies jam abijt, an nihil temporis superest reviviscendi; sicine omnis vestra longanimitas consumpta? O non longanimes! si dies hæc tertia transiisset, si quarta vel quinta jam advenisset, videremini cum ratione despondere animum. At cum tertiam hæc diem necdum ad vespere deduxeritis, quid est quòd de redivo Domino tam præpropere diffiditis? Ad vota nostra nimis quàm præpropere sumus, & nisi mox fiat quod cupimus, omnem spem nostram in impatientiam aut etiam desperationem præcipitamus. Longè aliter Deus: *Miserator & misericors Dominus, longanimitas, & multum misericors.* Nec vult perire animam, sed retrahat, cogitant, ne penitus pereat qui abiectus est. Avarus se tertium bis tervè manu versat, dum expendat, sic Deus ad pœnas tardus quasi retrahat, antequam de rectoriâ sententiâ feriat, & in gehennam mittat ac supplicia.

Nos, & modicæ fidei, & curtæ spei, si quid à Deo bis tervè petierimus, nec impetremus, spem omnè abiectum, & more mendicorum, qui si ante domum clamore aut pulsu stipem aliquoties rogarint, nec auditi fuerint, dicunt: *Nemo est domi.* Pullate, ignavi, pullate: pullantibus panditur hoc ostium. Quàm in rebus aliis obstinæ sæpe longanimitatis sumus! sunt qui officium aliquot annis ambiant, & non rarò frustra. Pinguior hæreditas quàm summâ patientiâ expectatur? & ne moras nimium sentiat hæres, temporis velocitate se solatur. Nos tamen ordinationi divinæ metas figimus, & tempus præscribimus; nimium nobis cunctatur in morbis opitulatrix Dei manus; vociferamur: Et quando tandem Domine, cur moraris? quid differs opem? quamdiu supplicandum? tot jam annis clamo, nec exaudis. Nisi Domine succurras hoc anno: precari definam, & actum putabo. In hoc certè non abſimiles sumus Bethulie civibus, qui, contestamur, ajunt, *hodie calum & terram &c: ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, ut sit finis nostri brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate siti.* O minime longanimes! itane rebus omnibus desperatis civitas tradenda hosti? an nullum è cælo auxilium sperandum? Hanc civium extinctam longanimitatem non modicè fovit Ozias sacerdos, qui lacrymis infusus: *Equo animo esote fratres*, inquit, *& hos quinque dies expectemus misericordiam.* Forsitan enim indignationem suam abscondit, & dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus, non venerit adiutorium: faciemus hæc verba quæ locuti es.

O nō Ozia, ô sacerdos, quàm hic non altum lapis supra vulgus! Sicine vos tempus Deo admetiri, & ferendæ opis constituere diem? adeoque omnis apud vos non extincta tantum sed & sepulta est longanimitas? Non tulit hoc generosissima Judith, & acceritis presbyteris: *Quod est hoc verbum*, inquit, *in quo consentit Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?* Et qui estis vos qui tentatis Dominum: non est iste sortitiorum? Et qui estis vos qui tentatis Dominum: non est iste sortitiorum? Et qui estis vos qui tentatis Dominum: non est iste sortitiorum? Et qui estis vos qui tentatis Dominum: non est iste sortitiorum?

Quo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat. *Postulatis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituisſis ei?* Quid ergo faciendum suades ô Judith? Dicamus stantes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum cûd misericordiam suam, expectemus humiles consolationem ejus. Hæc sanè ratione Longanimitas voluntas sic Deo conjungit hominem, ut quantumcunque afflictus, dicat tamen: Secundum voluntatem tuam, ô Deus, sic facias mecum misericordiam tuam: ô Domine etsi decem annis, etsi viginti aut triginta, etsi annis quinquaginta ad te clamavero, clamare tamen non cessabo, nullos tibi terminos figo: & quamvis scirem me penitus à te non audiendum, id me tamen fides docet infallibilis, me vacuum à te non dimittendum; si neget petita, dabis meliora. Itaque si moram feceris, expectabo te, quia veniens venies, & non tardabis.

§. V. *Voluntas*

§. V.

Voluntas Ardens. Hæc in eo consistit ut non tantum velit aut nolit, quod vult Deus aut non vult, sed propter hoc ipsum Dei Nolle aut Velle, illud respiciat, istud admittat, ardenti studio; nec ullam aliam habeat causam hoc agendi, hoc omittendi, quam divinum beneplacitum. Hominem hac voluntate præditum si quis interroget, cur istud nolit, hoc velit, non aliud se causæ habere respondebit, quam quod Deum id nolle, & velle in istud comperiat. Amo, inquit Bernardus, quia amo, & amo mihi ut amem, amor enim est qui amat. Augustini monitum est: Oportet nos in eundem affectum transire, ut sicut Deus omnia vult esse propter seipsum, ita nos quoque nec nos ipsos nec aliud esse velimus, nisi propter Deum & ipsius voluntatem. Neque aliter Epictetus: Quid verò est, inquit, dedere se Deo? Vt quod ille voluerit, & ipse velit, & quod ille noluerit, nec ipse velit. Qui ergo istud fiet? Quomodo fieret aliter, quam si consideret quispiam voluntatem Dei & gubernationem?

Vigente lege præscia voluit Deus, ut omnis suppellex Altari & Tabernaculo dicata hyacinthino velo involveretur, & sic involuta portaretur à Levitis. Jubentis verba hæc erant: Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario, involvent hyacinthino pallio, & extendent desuper operimentum hyacinthinum pellium, & induciet vestes. Hoc eadem causâ factum quæ subjungitur: Alii nullâ curiositate videant, quæ sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin moriuntur. Ita bajuli sacre suppellectilis nihil eorum videbant quæ ferebant, sed solum onus sentiebant, omnia enim cartuleum tegmē oculis subducebat. In hunc planè modum, quisquis se Deo plenè tradidit, suavissimè necesse est scire cupit cur hoc aut illud à Deo permittatur, aut jubeatur; onus ille quodlibet subit promptissimis humeris, sed onus cyaneo velo cooperitum, hoc est, divinâ voluntate vestitum; hanc illi videre satis est.

§. VI.

Voluntas Omnipotens. Omnipotentem dicimus voluntatem, quæ instar fecundissimæ telluris, omne genus optimorum desideriorum effundit, eaque velut primogenitos partus consecrat divinæ voluntati. Hic animus altus, calique appetens exurgit, hic gemitus amoris pleni, hic suspiria in altum effervescentia: O mi Deus, quam ego cupio non solum pati plurima, sed & mori pro te, vel acerbâ morte. Per cælestes hos impetus animi, Deus & homo sic conspirant in rebus prorsus omnibus, ut ex hac tam suavi conspiratione ac consensu, jucundissima inter Deum & hominem nascatur consiliorum communicatio, & intima familiaritas, ita ut demum homo ad omnes rerum eventus dicat, Ita Pater, quia sic fuit placitum ante te, Ita Pater. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus. Sic omnia tam molesta quam grata velut è manu Dei placidissime accipit. Quâ in re mirum est quantum lucis alluxerit præcis Philosophis. Ex his divinè monens Epictetus: Nunquam, ait, te quidquam perdidisse dicito, sed reddidisse. Filioles obit: redditus est. Prædum est ereptum: An non id quoque est redditum? At improbus est qui eripuit. Quid tuâ id refert, per quem, si qui dederat, repetierit? Sed quamdiu concesserit, tantum alienum id curato, ut componam viator.

Ita prorsus qui Deo se quam conjunctissimum cupit, non aliter philosophatur, quidquid rerum auferatur, non attendit auferentem, sed Deum sua repertentem. Idcirco illud Christi assidue ingeminat: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te, ita, mi Pater, ita. Hic observa, obsecro te, Lector, succinctam divini hujus sermonis explicationem. Cælestis Pater jam olim per Isaiam vatem allocutus Filium: Et dedi te, inquit, in fœdus populi, in lucem gentium. Perinde si dicat: Parum mihi est ut reliquias Israël ad me adducas, barbaras etiam gentes à te doceam. Hic Patris sermo octingentis annis virgineum

A partum præcessit. Hæc igitur Patris decretum tot ante Nam Isaias annis promulgatum, pronissimâ voluntate amplexus Filius, respondit idem se velle quod Pater. Idcirco Martheus: In illo tempore, inquit, respondens Jesus dixit. Et cui respondit nemine interrogante? Eterno Patri respondit, ante tot sæcula Filium alloquenti. Et en quam lætè Filius, voluntatem Patris deoscularus dicat: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te: factum à me habeto Pater, quidquid imperaveris. Sicut autem cælestis Pater cum Filio per Isaiam ante tot annos locutus, & Filius Patri respondit: sic cum quovis nostrum ab æterno sermōcinatus est Deus; distinctissimè ac ordinatissimè disposuit quo tempore quilibet hominum nasciturus, quo moriturus; auxilium omne consequenda beatitudini paravit; prævidit quid quisque per omnem vitam cogitaturus, dicturus, acturus, & quâ ratione auxilia oblata sit accepturus. Cum igitur hac ratione nos Deus ab æterno benignissimè sit affatus, an non æquissimum, ut & nos, suo quisque tempore, cum Christo respondeamus, Ita Pater, Ita mi Pater, quoniam sic & sic, atque sic fuit placitum ante te, Ita Pater: idque horis singulis, instaurato aliquoties desiderio ingeminemus, Ita Pater, & hoc ad ultimum usque halitum, constantiâ inviolabili perpetuemus. Sed plura de hoc infra.

CAPUT III.

Quomodo voluntas hominis ad Dei voluntatem sit conformanda.

Diximus quid præparationis sit præmittendum huic voluntatum conjunctioni, & quæ hominis voluntas ad conformationem cum divinâ censeatur possit maximè idonea: nunc porro dicendum, quomodo reipsum voluntas hominis ad Dei voluntatem sit conformanda.

§. I.

Oprimè Thomas Aquinas dixit, Omnes actiones cum virtute conjunctas, eâ ratione Deo probari, si eo fiant animo, ut divina voluntati obtemperetur. Nullius meriti est, vitam etiam & sanguinem prodigere, nisi ad divinæ voluntatis placitum. Hoc Pater vir sanctus assidue monens: Nunquam, inquit, tuam contra divinam voluntatem statuas; voluntas tua divina semper sit conjunctissima. Hæc autem conjunctio si vera sit, eâ sincerissima in omnibus cum divinâ voluntate concordia, quæ hominem sic instruit, ut illius assidue sint hæ voces: Sicut Deus vult, sic & ego; quando Deo complacitum est, tunc & mihi.

Laudatissima Ruth socrum suam Noëmi affata: Quo- Ruth cap. x. cunque, inquit, perrexeris pergam, & ubi morata fueris, & ego pariter morabor: populus tuus populus meus, & Deus tuus, Deus meus; quæ te terra morientem susceperit, in eâ moriar. Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, si non sola mors me & te separaverit. Non aliter homo cum Deo concordans sentit, nec aliter loquitur. Elias olim Elisæo: Sede hic, inquit, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui Elisæus: Vivit Dominus, & vivit anima tuâ, quia non derelinquam te. Idque tertium repetiit, hero suo inseparabilis comes adhaesurus. Regi Joram suppetias poscenti, Rex Josaphatus respondit: Ascendam, qui meus est, tuus est: populus meus, populus tuus: & equi mei, equi tui. Ita nos Deo intimis animis conjuncti sumus, uti Ruth cum Noëmi, Elisæus cum Eliâ, Joram cum Josaphato: dicamus ingenti cum fiducia: Voluntas tua, mi Deus, voluntas mea; cor tuum, cor meum: totus sum sub tuo, mi Deus, arbitrio.

Et hanc suæ quisque cum divinâ voluntate conjunctionem sedulo curet in rebus omnibus, in negotiis, in officiis, in laboribus omnibus, in morbo, in morte, divinis placitis semper contentissimus, nec aliud frequentius ore aut corde versans, quam hoc ipsum: Fiat voluntas tuâ. Quemad-

Incap. 22.
vers. 42.

Quemadmodum verò virtutes omnes in Christi tormentis effulere clariores, sic & orandi ardor. Christus in extremis angustis: Pater, inquit, si vis, transfer calicem istum à me: verumtamen non mea voluntas fiat, sed tua. Non est melior, nec ferè brevior; non est perfectior, non gratior Deo, nec homini utilior oratio præ hac una: Non mea, sed tua voluntas fiat; Non sicut ego volo, sed sicut tu. Dei voluntas fiat, celi Orbis ruat. Beata Gertrudis solita est trecentes sexagies ter dicere: O mi amantissimi Iesu, fiat voluntas tua. Sed hoc infra explicatiùs monebimus. Cassianus: Quid est, inquit, hoc aliud dicere, fiat voluntas tua sicut in celo & in terrâ, quàm ut sint homines similes Angelis: & sicut voluntas Dei ab illis impletur in celo, ita etiam hi qui in terrâ sunt, non suam, sed eius universi faciant voluntatem. Hoc quoque nemo ex affectu dicere prævaleret, nisi is solus qui Deum credit omnia que videntur, vel adversa vel prospera, pro nostris utilitatibus dispensare, magisq; cum pro suorum salute & commodis providum atque sollicitum esse, quàm nos ipsos pro nobis. Ita Cassiani sensu, in cæli vestibulo jam habitat, qui suam divinæ voluntati sic accommodat. In cælo certè innumera millena millia beatorum, unus sunt voluntatis. Hinc Arsenius Marco Abbati querenti: Eccur, Pater, ad nos non revisis? aptè respondit: Cum iis qui supra nos degunt, melius mihi covenit, cum omnes idem velint; inter homines tanta ferè voluntatis, quanta vultus dissimilitudo est. Qui autem tam in adversis quàm in prosperis ad divinum arbitrium se fingit, is probè capit, quid Hebræus Pater hoc sibi carmine voluerit: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in unum. Et quoniam hi fratres: Christus & Vir iustus; neque enim supremus Rex erubescit in hunc fraternitatis affectum conspirare.

Inter homines tanta voluntatis, quanta vultus dissimilitudo est.
Psalm. 132.
vers. 1.

§. II.

Ecclesi. cap. 2.
vers. 14.

Celestia olim, velut rem magnam dicturus: Sapientis oculi, ait, in capite eius. Nunquid ergo homines stulti oculos habent in pedibus aut alibi extra caput? Beati Gregorii interpretatio hæc est: Qui omnem obtutum in Deo Deique voluntate figit, hic verè sapiens est, hic quotquot habet oculos, capiti gerit infixos.

Epietus illud Philosophorum fidus ævo Neronis, Domitiani, & M. Antonini, omni fortunâ superior vixit. Unica anus in ministerio ei fuit, unica lucerna fictilis (hoc domesticum omne instrumentum) ad divinas illas lucubrationes: quæ lucerna à morte ejus mille drachmis, hoc est, centum philippis vaniit, in memoriam & honorem tanti viri. Lucianus ceterorum quidem philosophorum irrisor, hunc unum tamen æstimavit. Hic, inquam, Epietus præter dissertationes, etiam Enchiridion scripsit cedro & auro exarandum. Hic libellus tantum religiosi spiritus habet, & arcana sapientiæ, ut eum à viro religiosissimo putes conscriptum: Hic libellus supremi iudicii die in robore dabit Christianorum plurimos, qui & spurcissima scripserunt, nec vixerunt sanctius. Sed ad lineam. Hic Epietus ille, qui omnem philosophiam in duas traduxit vuculas *Sustine* & *Abstine*, hic inquam, de divinâ voluntate omni nisu sectandâ protus divinè philosophatur. Libet illius verba huc fidelissimè transferre. Appetitum meum, inquit, obedientem præbui Deo: vult ille me fabricitare? volo & ipse. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipse. Non vult? nolo. Mori me vult? Mori igitur volo. Quis adhuc me prohibere potest contra meam sententiam, aut cogere? Non frontem ducis, o Christiane, non erubescis refractarie ad has voces? Sed pergit Epietus: Vir prudens ita rem considerat, hanc rationem secum init; si Deo se dederit, se iter tutò confecturum. Quid est istud, Dedere se Deo? Vt quod ille voluerit, & ipse velit; & quod ille noluerit, & ipse nolit. Qui ergo istud facit? Quomodo fieret aliter, nisi considerandâ Dei voluntate & administratione. Quid mihi dedit meum & mei iurè? quid sibi ipse reservavit? Liberam voluntatem mihi dedit: & qua in meâ potestate sunt, ea nec

Epiet. lib. 3.
dissert. c. 26.
paullò ante fin.

A impediri nec prohiberi posse voluit. Corpus autem luteum quomodo potuit tale efficere, ut à nēmine prohiberetur? Subiecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ades, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Quid volo ea qua velle non debet, ut ea que mihi data non sunt, quovis modo consequar? Vt data sunt, & quatenus fieri possunt. At is qui dedit, auferi iterum. Quid ergo repugno? Ita prorsus, mi optime Epietere, ita se res habet: equid mihi repugnans divinæ voluntati undique conclusi sumus: si duci nolumus, trahemur aut raptabimur. Seneca de absolutâ libertate dillorens: Quærit, inquit, quæ sit ista? Non homines timere, non fuisse deos: nec turpia velle nec nimia: in seipsum habere maximam potestatem. Inestimabile bonum est, suum fieri. Ac verò suum fieri nemo potest, qui non prius sic Dei fiat, ut omnia cum Deo aut nolit, aut velit. Animus qui suus fieri capit, bene utique ab omnibus externis in se revocandus est: recedat, quantum potest, ab aliis, & se sibi applicet, damna non sentiat, etiam adversa benignè interpretetur. Hic animus suus esse incipit; hæc animi libertas est. Nec aliter Augustinus: Bonus, inquit, etiam si serviat, liber est; malus, etiam si regnat, servus est, tot dominorum quot vitorum.

§. III.

Fertissimus heros Judas Machabæus, militibus in hostem inflammandis: Accingimini, inquit, & estote filii potentes, ut pugnetis adversus nationes. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat. Hoc agamus, viri, & ad nutus divinos stemus paratissimi, seu nos vinci, cadere, mori; seu vincere nos velit Deus, & triumphare: sicut fuerit voluntas in celo, sic fiat. Sic Joab pugnam initurus periculosiorem, ad Abisai fratrem: Esto vir fortis, inquit, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Summi momenti est, in omnibus sic animum instruere, ut omnem rei eventum divinæ adscribat providentiæ. Fit enim non raro, ut viri docti, prudentes, bellicosi, sancti, & fortiter agant & perire, exitu tamen minimè secundo, qui tamen non minus in Dei providentiam referendus, quàm felicissimus quisque successus. Eâ de causâ Ecclesiastes: Vidi sub sole, inquit, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorem divitias, nec artificum gratiam: sed tempus casumque in omnibus. Casum vocat, quod nobis videtur tale, non Deo. Nil profectò rati est intelligentem & industrium spe suâ fraudari; hoc nos malum casum censemus. At Thomas Aquinas è verbis Ecclesiastæ rectè colligi affirmat, Nihil esse à casu, aut præter voluntatem ac præscientiam causæ primæ. Casus enim invepiuntur in rebus temporis obnoxii, & humanæ scientiæ subiectis: divina vis & Providentiæ omnia ab omni æternitate præcivit, omnia labente ævo moderatur, & in destinatos certòque fines dirigit, dum sua cuique tempora, suas humanis conatibus varietates præstituit; ut vel sic divinæ Providentiæ immemores, ab inopinatis casibus adversisq; eventibus discant, suis vitiis non nimium tribuere, sibi que persuadent à divino nutu pendere omnia. Fortuna piscis tantopere culta, nunc quid est? versatilis sed inanis ex Orco larva. Numen illud quod cuncta pro arbitrio seu adversa seu prospera mortalibus partitur, ipsissima Dei providentiæ est. Versat Deus sanctissimâ voluntate suâ & providentiâ res humanas instat volubilib; rotæ; sortes cæcas & incertas ipse temperat, Formans lucem & creans tenebras, faciens pacem & creans malum. Ipse Dominus faciens hac omnia. Pri-

scis Fortuna fuit bicolor, quàm duplici fingeant vultu, albo anteriore & splendido, posteriore atro, ut penes quam boni ac mali sit arbitrium. Hæc puerorum delicia sunt. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt. Ad rem Seneca sibi met obijciens, & diluens objectionem: Sequitur pars, inquit, quæ solet non immerito contristare, & in solitudinem deducere, ubi bonorum exitus mali sunt. Vt Socrates cogitur in carcere mori, Rutilius in exilio vivere, Pompejus & Cicero clientibus suis præbere cervicem &c. & quid

sibi quisque nunc speret, cum videat pessima optimos pati: Responsum audi: Quid ergo est? Vide, quomodo quisque illorum interit, & si fortes fuerint, ipsorum animos desiderat; si mulieribus & ignare perire, nihil perit. Aut digni sunt, quorum virtus tibi placeat: aut indigni, quorum desideretur ignavia. Hæc illa ipsissima sunt, quæ de improborum felicitate, proborum ærumnis, quæ de Sanctorum immaturâ & acerbâ morte Job, David, Hieremias, Abacuc, & passim alii Prophetæ queruntur. At hic Casus & Fortuna nil sui habent. Universa hæc à providentissimo Deo in certos quosque fines sapientissimè disponuntur. Plura de his inferius.

§. I V.

Isrælitæ olim Beniamitas ob turpe facinus oppugnaturi, verum oraculum consuluerunt, quis futurus esset dux belli? Respondit Deus, Iudas sit dux vester. Latè hoc responso, & jam pæne certi de victoriâ, magno exercitu, ingenti animo in Beniamitas moverunt. Et tamen turpissimè victi viginti duo millia suorum desiderarunt, qui omnes uno prælio sunt cæsi. Sed rursus hanc certaminis aleam subituri, oraculum denuo consuluerunt, non sine prolixis & precibus & jejuniis, ita ut prius ascenderent & florent coram Domino, usque ad noctem. Quibus oraculum iterum præcepit. Ascendite ad eos, & mite certamen. Fecerunt ut iussi: & quia jam secundum iubente Deo in aciem exibant, optima quæque sibi polliciti, erectis in victoriam animis commiserunt pugnam, & tamen iterum à Beniamitis fugati & cæsi, ut prius oðodecim millibus Isrælitarum in acie prostratis. Et quid hoc tandem rei? Suos Deus bis iussit configere, neutro tamen prælio victoriam reportarunt, amissis quadraginta millibus selectorum militum. Quis hos Dei iussus capiat? Tertium denique omnes Isrælitæ in adem sacram cõfuentes, largis lacrymis, inusitatis jejuniis, & copiosis victimis Deo supplices facti, super statu suo interrogarunt, an iterum in aciem exeundum, & signa cum Beniamitis conferenda. Quibus Deus respondit tertium in hæc verba: Ascendite, eras enim tradam eos in manus vestras. Pronum hic fuit pusillanimitati cogitare: Bis jam pugnam suasit oraculum, eventu semper infelicissimo, quis ultra in exitum ruat? pugnet qui velit, sedere domi tutissimum. Sed evicit Fiducia in Deum, quæ denuo iussit armis decernere, felici demum successu, cæsis Beniamitarum viginti quinque millibus. Hic duo notata dignissima: Primum, Oculissima Dei iudicia nulli mortalium scrutanda: Alterum, Perseverans in Deum Fiducia, de quâ nos suo loco plura monebimus. In his omnibus ad solam Dei voluntatem inconvenerunt & irretoris oculis respiciendum. Nemo turbetur, si causam bonam effectus sequatur malus, si optima principia finem sortiantur infausum. Invadit temperantissimos morbus; validissimos phthisis; innocentissimos pœna; secretissimos tumultus. Hic in solâ Dei voluntate acquiescendum. In aliis liceat dicere, *PLVS ULTRA*; in his talibus, *NON ULTRA*. Deus est enim qui operatur in nobis, & velle & perficere, pro bonâ voluntate.

§. V.

Plagius priscus scriptor commemorans: Pastorem abbatem, inquit, interrogavit Joseph hoc modo: Die Pater: quomodo fiam Monachus? Cui Pater: Si vis, inquit, requiem invenire in hoc & in altero sæculo, dic in omni causâ: Quis sum ego ut meam voluntatem aut iudicium divino præferam? dein cave, quemquam iudices, nam Deus hic habet sanctos suos in omni statu. Consilium saluberrimum. Certè Deus à nemine leges accipit, nec ulli rationem reddit de suis actionibus. Hic omnis mortalium sapientia altum sileat, & divinæ voluntatis vestigia ubique longè adoret. Quia omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis?

A Sicut autem in urbibus plerumque ad horologium primarium unum diriguntur cetera omnia: ita prorsus æquissimum est, ut nostra nos horologiola, voluntatem quisque suam, ad illud supremum, cæleste, magnitudinis infinitæ horologium, hoc est, ad divinam voluntatem attemperemus. Nota vox est fidelissimi servi ad Christum Dominum. Nihil amatorem tuum & cognitorem Imit. Christi beneficiorum ita laudare debet, sicut voluntas tua in eo, & be- lib. 3. c. 22. neplacitum æterna dispositionis tue &c. Nam voluntas tua, & num. 5. amor honoris tui, omnia excedere debet. Sed ut oculis pæne cernamus, quâ ratione quòve modo humana voluntas cum divinâ sit unienda, en nobilissimum huius rei specimen.

Franciscus Borgia, Dux Gandiæ, cum conjuge Leo- norâ ipsos duodeviginti annos mirâ concordia exegit. Ægrotante illâ, quod alterâ sui parte spoliari se videret, orare frequentius, piorum etiam hominum precibus adhibitis, eleemosynis atque jejuniis. Solus aliquando in conclave, remotis arbitris ingressus, obnixè & fufis lacrymis obtestabatur Deum, salvam conjugem superstitemque veller: cum ecce tibi vocem quandam interiorum clare audire visus est, ut pòst ipse retulit, quæ diceret: Vxorèm si diutius superesse vis, arbitratu tuo fiat: sed tibi non expedit. Quâ re turbatus, minimè dubitavit Dei vocem esse: tacite enim redargui se quod ignoraret quid peteret. Ita rursus in lacrymas solutus, has ex imo pectore prorupit voces: Domine Deus, unde hoc mihi, ut arbitratu committas meo, quod in tuâ solius est potestate? Meâ per magni refert, tuam sequi in omnibus voluntatem. Quis enim rectius novit quid è re meâ sit, quàm tu, mi Deus? Tua itaque voluntas fiat: nec de uxore solùm, sed de liberis etiam, de quæ me statuas, rogo, quidquid tibi placuerit: fiat voluntas tua. Observatum est eo tempore conjugis morbum, statum quemdam tunc tenuisse, ut dubitarent medici, deteriusne an meliusculè haberet; post has verò preces ad desperationem laborare cepisse.

§. VI.

Sic in difficillimis quibusque rebus voluntas nostra conformanda est ad divinam. Et en alterum huius conformationis specimen multò præclarissimum. Iesus Rex David, adeo arcto consensionis nexa voluntatem suam cum divinâ copulavit, ut Deus sibi de hoc viro quasi gratulatus dixerit: Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Inveni, inquit, tanquam si sollicitè quaesisset, & diu, dum inveniret, expectasset. Hoc à Deo elogium Hebronis regi concessum, omnes honorum titulos excedit.

Christus in nullo non obsequentissimus Patri, suo ad id exemplo nos cohortatus: Quia descendi, inquit, de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et: Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus. Ideo enim de celo descendi. Et ne quis forsan queratur, Parcit Filio, non servis: En, adest Filius, attendite quid ei Pater imperaturus sit; nec postremissimus quidem servorum ejusmodi iussu faceret. Cui vestrum, ô pervicaces, tantum laboris injunxit, ut Filio? quem unquam tantis & irrisionibus, & calumniis, & cruciatibus objecit atque Filium, qui Patri obediens fuit usque in Pilati prætorium, usque ad columnam funestam, usque in rupem Golgothanam, usque ad crucem ignominiosissimam, & acerbissimam mortem, usque in sepulchrum non suum, usque in manium ergastulum. Ideo descendi, ait, de celo, ut huic Patri voluntati me perfectissimè subjicerem. Quid ergo faciant servi, si hæc Filius? Idcirco Christus præcepta sua omnia in compendium conferens: Non omnis, inquit, qui dicit mibi, Domine, Domine, intrabit in regnum calorum: Sed qui facit voluntatem Patris mei qui in calis est, ipse intrabit in regnum calorum. Quisquis in eum sese ordinem redigit ut quantus quantus est, divinæ se voluntati penitissimè com-

committat, is jam in tutissimi montis fastigio degere incipit, habetque infra se sub pedibus nimbos, grandines, fulgura, fulmina & omnem cæli iniquitatem, omnes mortalitatis vicissitudines, extra metum positus; nisi quod unicuique hoc timeat, ne non satis cum divinâ voluntate consentiat. Eâ de causâ assidue clamat: *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terrâ.* Sed de hoc plura capite sequenti.

Matth. c. 6.
vers. 10.

CAPVT IV.

Quo animo precandum: Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terrâ.

Cælestem Magistrum discipuli rogantes: Domine, inquit, doce nos orare, sicut docuit & Ioannes discipulos suos. Annuit magister, & sic ergo, inquit, vos orabit: *Pater noster qui es in celis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terrâ.* Sed, ô Deus, quam difficilis est hec oratio! nimirum dispares sumus, illi in celo beatissimi spiritus, & nos exules in hac valle meri abyntii feracissima. Superis illis omnia ad votum fluunt, nec est quidquam quod eis possit non placere; contrario nobis etiamnum celo extoribus vix quidquam est quod ex integro placeat: ubique fastidium & nausea; vix paucula, idque rarissima, ex voto cadunt; innumera sunt quæ quotidie displiceant, & stomachum moveant. Jucundissimum illis, simul & facillimum divinæ voluntati se attemperare, ubi nil adversi vellicat. Hic mille nos molestiæ vexant; opprimimur ærumnis; vix est tenue respiciendi spatium: bellum ex bello feritur; catenata sunt mala nostra; & continua miseriarum series, liberè precari vix sinit. Sicut ergo non aequaliter cantant futuri, & fame confecti, nec aequaliter saltant illi post lauras epulas, hi post longa jejunia: ita nec nos aequali cum beatis promptitudine precari possumus: *Fiat voluntas tua sicut in celo & in terrâ.* Nos & illi nimirum dispares sumus. Nos illuc transfer, ô Domine, & paria cum illis vota & facta jungemus. Venia dicto sit, ô Christum, mendici sumus ignavissimi, & nec ore quidem sat prompti. Heu, quam facile succumbimus, rebus sanè non difficillimis: lenis ventulus nos conculcit; horremus quidquid non jucundum expeditur est. Nil docuit Christus facere, ô timidi, quod fieri non possit. Hoc agamus saltem, & toto nisu conemur sic in terrâ divinam voluntatem exequi, ut iam Angeli in celo: si minus re possimus, vel certè votis liberales si-

Cyp. de hab.

virg. cap. 23.

In oratio-

ne quædam

attendenda:

1. Inten-

tionem pu-

risimam

orandum.

Job cap. 1.

vers. 10.

2. Amâter.

3. Præptè.

§. I.

Primò. INTENTIONE PURISSIMA. Fiat voluntas tua, hanc enim sequi statui, non lucri causâ, non quia vallaſti me bonis, uti Jobum calumniabatur Satan; sed nec pœnæ formidine, ne in gehennam ableger, sed oculo simplici tuam solius voluntatem intueor: Volo, quia vis, mi Deus.

2. Amâter. Secundò. AMÂTER: Fiat voluntas tua, id ego hic solùm spectro, ut id tibi quod ago placeat, utque vel hoc modo, nominis tui majestas per me servulum inutilissimum propagetur. Tua, ô Deus, placita tanta æstimo, ut arbitrer satis hoc esse præmii, Tibi placuisse. Nec aliter Chrysostomum exaudio objicientem: *Verè nescis quid sit placere Deo, si aliam mercedem quæris.*

3. Præptè. Tertiò. PROMPTÈ: Fiat voluntas tua. Tardè velle, nolentis est. Graatissima sunt obsequia, parata, facile

occurentia, ubi nulla mora est. Proprium esse libenter facientis, citò facere. Bonæ voluntati tantum gratiæ demitur, quantum moræ adicitur. Ergo paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, ad faciendam omnem voluntatem tuam.

Quartò. HILARITER: Quædam satis celeriter facimus, sed non satis libenter. Non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Qui Dei voluntatem in finem sibi præstituit, si quid tædi aut metoris intercurret, non gravatè id devorat: eas enim delicias inhiet, ut dicat: *Cibus meus est ut faciam voluntatem ejus qui locum meum misit me; Fiat ergo voluntas tua sicut in celo & in terrâ.*

Quintò. INTEGRE. Fiat voluntas tua, nec apice quidem, illius indice, omisso. Homo divinæ voluntatis vere studiosus nullas quarit exceptiunculas, nec illius sunt hec voces: Volo, Domine, sed nondum: Obtempero, Domine, sed modò istud non imperes: Omnium pedes lavabo, & osculabor etiam, modò non cogar hoc officii præstare hosti meo: Contemni me feram, modò publicè non pudeam: Paratus sum ad omnia, modò illud non exigas à me. Non ita voluntatis divinæ amans; nihil excipit, nullis se ictibus subducit. Contra potius: O mi Domine, inquit, vis plura, vis acerbiora pati? ecce me, promptus paratus sum: graviora impera, severius calliga, modò fiat voluntas tua.

Sextò. PERSEVERANTER: Fiat voluntas tua, post primam, nec non post alteram, post tertiam etiam, post denique decimam annorum decadem fiat voluntas tua, & fiat in omne ævum: *Inclinavi cor meum ad faciem tuam, & iustificationes tuas in æternum.* Vis, Domine, ut hoc centum, hoc mille annis perferam? Si vis, volo. Et hoc est Dominicam orationem devotè voluntate recitare. Hæc illa sunt Seraphinorum alæ, quibus ad divinæ voluntatis noticiam evehimur altissime.

§. II.

Illud hic singulariter observandum, beatos in celo beatissimosque letari, de executione voluntatis divinæ, quàm de magnitudine suæ gloriæ. Hinc omnes, & suo quodammodo singuli præmio contentissimi sunt, nec ulli displicet se minus altero habere. Sic enim qui Deum vident, ad divinam voluntatem non tantum conformati, sed ab illa etiam absorpti, transformatique sunt in illam; ut jam ne, quod solius Dei velle velint, & magis gaudeant hanc esse Dei voluntatem ut sint beati, quàm se beatitudine hac fuisse. Hanc humanæ voluntatis cum divinâ conformitatem sequitur excellentissimus amoris effectus, qui non tam conformitas, quàm humanæ voluntatis cum divinâ unitas vocari potest. Et hæc beatos sic afficit, ut totis viribus, & quàm ardentissimè velint Deum esse, qui est, tam sapientem ac potentem, tam misericordem ac justum, quàm est, tam dignum omni honoris & gloriæ amplitudine ac majestate. Quemadmodum filius ad optimos mores formatus tam non invidet suo parenti felicitatem quàm sibi, tamque cupit parentem suum honoribus affici quàm se, aut etiam plus quàm se: ita beati tam gaudent de beatitudine quâ Deus fruatur, quàm quâ ipsi. Hinc illi concentus in celo festivissimi: *Alleluja, Salve & gloria, & virtus Deo nostro est, quia vera & iusta iudicia sunt ejus &c. Alleluja, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens: Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei.*

Hanc beatorum non tam conformitatem, ut dixi, quàm unitatem cum voluntate divinâ, & nos quoque in nostris precibus imitari possumus hac ratione: Intellectus quidem Dei Potentiam, Æternitatem, Sapientiam, Pulchritudinem & Beatitudinem infinitam, immensam, velut attentissimus spectator contempletur: voluntas verò gaudeat, Deum esse boni infinitum, omnium opulentiarum fontem, nullius indigum, omnia posse, in omnes liberalem, rebus omnibus præsentem. Hunc maximum ac perfectissimum divini amoris esse actum cen-

sent Theologi. Sicut enim nullus amor potest esse major quam quo Deus seipsum amat, sic & noster amor non potest esse melior, quam si amoris divino illi quotidie fiat conformior. Philosophorum scitum est, non esse aliud, amare, quam alicui bonum velle. Quo constituto sequitur, ut quanto majus bonum cupiam volumus, illam tantò magis amemus. Atqui Deo bonum immensius velle non possumus, quàm quod ipse est, bonorum omnium bonum immensissimum; ergo nec etiam possumus Deum ardentius amare, quàm sua illi bona omnia velle. Quocirca hoc etiam maximè modo voluntas Dei, sicut in celo & in terrà fiet.

§. III.

Ethi tam conjuncta cum Deo voluntatis homines, Fulgura illa sunt, de quibus Jobus: *Nunquid mittes, inquit, fulgura, & ibunt, & reverentia dicent tibi: Adsumus?* Fulgur & fulmen ignes subtilissimi, naturâ perunt sublimè; quia Deus deorsum illa mittit, suæ naturæ obliata, incredibili celeritate ad ima ruunt, ferum, rupes, & quidquid resistit, perruptura. Christi fulgura dixeris eos qui suam voluntatem pessandant, ut pareant divinitus; alia quidem aspirant si suos imperus sequerentur, sed quia Deus vult aliud, ad infima sese non inviti demittunt, idque alacritate summâ, difficultates omniâque impedimenta perrumpunt, nec itione tam crebrâ fatigantur, jussu petactis, instat fulgurum illorum revertuntur, dominique suo se sistant; Ecce Adsumus, quid jam parati sumus, etiam occumbere; jube quod vis. Sicut autem fulgura (quod hic observes) non ex aquâ vel terrâ, sed è nube densâ benèque clausa profluunt: ita prompta hæc & ad omnem obedientiam ductilis voluntas, provenit ab Oratione & Meditatione, quæ nubium instar sublimis volat, sensibus corporis undequaque clausis. Si quis enim attentè consideret, quibus obsequiis in celo tot milliones Angelorum subserviant Numini; quâ ratione ipse Dei filius Patris voluntatem in præsepi, in panis ac paleis, in itineribus, in cruciatibus, in cruce sit amplexus, non se continebit, quin velut fulgur, promptissimam obedientiam polliceatur, suamque voluntatem cum divinâ integerrimè conjungat. Et hic demum orationem Dominicam, & illud præcipue (*Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terrâ*) animo sincero pronuntiabit.

Ajunt Principem aliquem uni suorum nobilium dixisse: Oportet te cras mecum ad venationes proficisci. Aulicus festivum se fore ratus: Non oportet, inquit, nam lubens faciam. Qui divinæ voluntati se intimè devovit, nihil invitatus aut coactus, sed omnia lubens facit & volens. Tam parvo emitur tanta libertas. Quam hic Epictetus præclare: *Melius, inquit, illud judico quod Deus vult, quàm quod ego. Adhæreo illi ut minister & pedisequus: cum illo desidero, cum illo expeto: denique quod ille vult, idem & ipse volo.* Quid Christiani dicant sanctius?

§. IV.

Beatus Jacoponus è sancti Francisci familiâ vir inregerimus, ut suam voluntatem divinæ quàm arctissimè adstringeret, ex animi sui sententiâ cupiebat omnes labores, ærumnas, angores, molestias & dolores qui verbis exprimi aut animo cogitari possent, tolerare pro Christo, nec inferorum pœnas perferre recusaturus, modò suam cum divinâ voluntate haberet conjunctam: Deum autem à se amari hoc indicii loco habebat si Deus negasset, quod ille ardentius petisset. Hic idem dicere solebat: Rationem à conscientia quæsisse, cur se non amplius, ut olim affligeret, nec sibi jam ullum faceretur negotium, huic verò conscientiam respondisse: Hoc ego eâ de causâ facio, quia te divinæ voluntati penitus submisisti, & in eo quod illa de te statuit, absque omni expostulatione acquiescis. Huc insignissimè facit illud Augustini, qui præceptum Protoplastis datum de

A non tangendâ malo examinans, Adami personam indutus: Si bona est arbor, inquit, cur non tango? si mala est, quid facit in paradiso? Huic Deus: Ideo est in paradiso, quia bona, sed nolo eam tangas, quia obedientem te volo, non contradicentem servum. Ecce hoc: quia tu servus, & ego Dominus sum. En tibi mille rationes sub hac unâ, quia Deus, noster est Dominus, & voluntatem suam nobis sequendam proposuit, non judicandam, nos autem servi sumus; æquissimum ergo est, hæc nos ire, quâ nos ducit voluntas Domini.

Angelus Apostata callidissimè ac nequissimè quæsit in paradiso: *Cur præcepit vobis Deus?* Quærendum fuisset: *Cur hujus arboris fructus non editis?* Ad hanc enim quæstionem aptissimè responsum fuisset: Quia Deus id præcepit. At vaserimus serpens responsum præcipit, ex eâque fecit interrogationem, *Cur præcepit Deus?* Quotiescunque igitur scitur Deum quid velle, non ulterius licet quærere: Cur hoc? Urgentissima omnium causarum causa est: *Deus ita vult.* Abraham filium mactare jussus, quas non rationes potuisset excogitare & opponere? Taceat tamen & paruit, satis illi fuit hoc unicuique, *Deus ita vult.*

§. V.

Parentes explorando liberorum genio subinde quærunt: An non luberet die tam comodâ in hortum concedere, aut rus ire? quid si hodie libris missionem demus, & chartulas pictas substituiamus illorum vicem? Si respondeant liberi: Sicut domino parenti placuerit, prout vult Dominus parens &c. argumentum edunt educationis optimæ, & maturæ prudentiæ. Quod si ambulatiuncularum & lusus tam avidos se non dissimulent, & parentibus nondum annuentibus, jam volent in apicem, indolis non bonæ specimen præ se ferunt; & tunc optimè Pater: Heus puer, inquit, reconde suppellectilem luforiam, ad scholas hodie itandum. Hic dejectus vultus, mæror in oculis, murmura, librorum non lectio, sed otiosa volutatio, hic sæpe fletus & querelæ contra parentum tyrannidem. En stultos infantes, & ad parentum nutum parum tractabiles. Tales sumus æpissimè; in omnes oblectatiunculas effusissimi & facile obmurmurantes, cum Deus, optimus pater, aut ludicrum nostrum turbat, aut ad opus amandat. Si sapimus, liberos æmulabimur optimè institutos, nec aliud unquam dicemus, quàm illud: Prout domino Patri placuerit: prompti parati sumus ire, non ire, facere, non facere; laborare, pati, quidquid voluerit parer.

Hoc ipsum Epictetus sapienter inculcans: *Ignavissime Epictet. l. 2. homo, inquit, aliudne expetis quàm id quod melius est: num vero aliud quippiam melius, quàm quod visum Deo fuerit?*

Huc appositè Joannes Taulerus (quem supra nominavi) Si cui Deus, inquit, optionem faciat dicatque: Vis ut te immunem præstem ab omnibus & corporis & animi miseriis, tæque Paradiso restituam? Non aliud respondendum quàm hoc ipsum: Domine prout vis: & adimere miseriis potes; & relinquere: hoc autem mihi erit gratissimum, quod voluntati tuæ congruentissimum. Revera sic ampliorem gratiam obtinemus, quàm si ad arbitrium nostrum amplissima quæque munera capiamus. Deus certè virtutum non lenis exactor, sicut severi patres, durius solet educare suos. Itaque cum videris homines probos Deoque acceptos laborare, sustinere, per arduum ascendere, malos autem lascivire & voluptatibus fluere, cogita illos filiorum modestiâ delectari, istos licentiâ vernularum; illos disciplinâ tristiore contineri, istorum ali audaciam. Deus hominem sibi charum in deliciis non habet, expetitur, indurat, sibi illum præparat. *Melius in malis sapimus; secunda rectum auferunt.*

Quare nos Deo, velut vacuas sportas offeramus, arbitratu divino aut implendas, aut inanes destinandas.

Hicron.

Hieronymus Julianum submovens: Tu te putas, inquit, in virtutum culmine constitutum, si partem offeras ex toto Testamento vult Dominus, hostiam viventem: te da Deo, non tua.

CAPVT V.

Quæ sint indicia & signa humanæ voluntatis ad divinam conformata.

Nihil fecerunt militem Romani, qui non habuissent firma latera, & torolos lacertos ad quævis gestanda onera, insuper arma terrea & nitentia, & maximam in suum Imperatorem fiduciam. Nemo se jactet Christi militem, nemo se divinæ voluntatis studiosum credat, nisi certa in se signa deprehendat, suam voluntatem in omnibus pendere à divinâ. Quæ in te ut quis suipsius possit experimentum capere, hæc signa sive indicia observabit.

Signa voluntatem nostram à divinâ pendere.

§. I.

1. Signum. 1. **S**ignum. Omnia cupere ad divinæ voluntatis nutum facere, & ideo nihil ordiri rerum, ope divinâ non prius implorata. Qui Dei voluntatem sequitur, nullum negotium aggreditur quin Deum sibi ante postularet adjutorem. Quod si quid majoris momenti videatur, aut factu difficilius, subsidium à Deo frequentius flagitat. Hoc legis instar sit iis qui seria tractant negotia, & ad clavum sedent, nil unquam temere aggredi, Domino non consulto. Nemo mortalium facile æstimet quantum hinc damni ferat Orbis universus, quot familiæ male regantur, quot regna & provinciae male administrantur, quot injusta bella suscipiuntur, quot aliis ab aliis injuriæ inferantur, hac lege neglecta. Hæc creberrimorum malorum origo, quod patres familias, gubernatores, principes, reges, sæpe homines sui sensus & arbitrii sunt, nec ratione agunt sed impetu; neque os Domini interrogant, sed ducem sequuntur Temeritatem: ingenio suo fidunt, humeris suis credunt, sibiipsis magni Atlantes. Hinc sæpe negotiorum chaos & sæda confusio, plurimorum damno.

Ios. cap. 9. vers. 14.

Machabæorum ducum ante omne prælium divini auxilii precatio. 2. Machab. cap. ult. vers. 21.

Ibid. v. 26.

Ibid. v. 27.

Consilium Cassiani ante omnes actiones.

Pamphilius nullum con-

Graviter impegerunt Israëlites Principes, quod in fidem receperunt Gabaonitas, & os Domini non interrogaverunt. Nos ab errore illorum nihilo cautiore, sæpe grandia molimur, & os Domini non interrogamus; sacerdotium ambimus, matrimonium contrahimus, terras & populos regimus, & tamen os Domini non interrogamus. Aliter longè generosissimi ducēs Machabæi, qui nullum unquam prælium inierunt quin os Domini interrogarent plus simplici vice. Etenim non solum ante pugnam, ad preces militum suum cohortati, & una cum milite precati sunt, sed & comprecationem hanc, dum pugnarent, continuarunt. Sic Judas Machabæus hostilem apparatus considerans, extendit manus in calum, & Dominum prodigia facientem invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. Nec ipse solum dux Machabæus ante congressum, os Domini interrogavit ardentissimis precibus, sed & copias suas ad idem faciendum exemplo suo accendit. Ita, qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt. Neque tantum ad pugnae initium, verum etiam in ipso pugnae furore, Deum assidue appellabant: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnifice delectati. Hoc est, os Domini serio interrogare.

Cassiani consilium est, ante omnes actiones, illud Ecclesiæ usurpandum: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina. Aut illud: Actiones nostras quasumus Domine aspirando præveni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio, & operatio, à te semper incipiat, & per te capta finiatur. Pamphoni certe hoc consuetudinis fuit, ut quoties consilium rogaretur, spatium ipse pete-

rectantis per rem Deo commendandi; nec enim respondit quidquam dare sustinuit, quin prius os Domini interrogasset. Et quidem mos iste huic viro tantum profuit, ut morti jam vicinus, non meminisse dixerit quippiam à se unquam dictum cujus penitus fuisset. Nimirum Deus interrogantibus se continuo respondet. Preparatiorem coram Deo audivit auris tua. Deo non nititur, nec ita dios divinam voluntatem exquirat, qui non rerum omnium initium à Deo ducit. Os Domini in rebus planè omnibus interrogandum est.

§. II.

2. **S**ignum veræ devotionis erga divinam voluntatem, est, grumnas & calamitates non tantum non expavescere præsentibus, sed eas ultro appetere cum absint. Et hoc eâ de causâ, quod Deus variè afflictis longè sit vicinior per gratiam, quam quibus omnia fluunt ad votum. Non sine delectatione cantans Jesseus vates: *Universum, inquit, stratum ejus versasti in infirmitate ejus.* Ambrosii & Chrysostomi sensu, Deus egrotum aut aliter afflictum iis consolationibus permulcet, ac si ei lectulum sterneret molliissimum. Sicut quandoque principes feminæ, ancillantur ægrotis non sine suavi miserationis affectu; sic Mater Domini, sic Christus Dominus singulare patrocinium gerunt hominis aut morbo, aut aliâ quavis calamitate pressi: modò sint qui se dignos præstent celesti hoc patrocinio. Romanus Sapiens multo religiosissime, pæne dixerim divinè hac de re philosophatus: *Nolite, obsecro vos, inquit, expavescere ista, quia Deus immortalis velut stimulus admover animis. Calamitas virtutis occasio est.* Illos merito quis dixerit miseros, qui nimia felicitate torpescunt, quos velut in mari lento tranquillitas iners detinet. Hos itaque Deus, quos probat, quos amat, indurat, recognoscit, exercet: eos autem quibus indulgere videtur, quibus parere, molles venturis malis servat. Erratis enim si quem judicatis exceptum: veniet ad illum diu felicem sua portio. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est. Quare Deus optimum quemque aut malâ valitudine, aut aliis incommodis afficit. Quare in castris quoque periculosa fortissimè imperantur? Dux letissimos mittit, qui nocturnis hostes aggreantur insidiis, aut explorent iter, aut prælidium loco deiciant. Nemo eorum qui exeunt, dicit, Male de me Imperator meruit, Sed Bene judicavit. Idem dicant quicunque jubentur pati timidus ignavisque flebilis: Digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura pati posset.

Et quàm hoc congruè Sapientie proclamanti! *Quia ego niam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.* Ergo, fugite delicias; fugite enervatam felicitatem quâ animi permadeant, nisi aliquid intervenit, quod humanæ sortis admoveat, velut perpetuâ ebrietate sopiti. Hanc itaque rationem Deus sequitur in bonis viris, quam in dilectis suis præcepit, qui plus laboris ab his exigit, in quibus certior spes est.

Namquid tu invisos esse Lacedæmoniis liberos suos credis, quorum experiuntur indolem publicè verberibus admotis? illos ipsi patres adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros & semianimes rogant, perseverent vulngra præbere vulneribus. Quid Domini mirum, si durè generosos spiritus Deus tentat? namque quam virtutis molle documentum est. Verberat nos & lacerat fortuna? patiamur. Non est fœvitia: certamen est, quo sæpius hoc adierimus, fortiores erimus. Ad contemnendam malorum potentiam, animus patientiâ pervenit. Ignis aurum probat, miseria fortes viros. Quid miraris bonos viros, ut confimentur, concuti? non est arbor solida nec fortis, nisi in quam frequens ventus incurfat: ipsâ enim vexatione contrahitur, & radices certius figit. Fragiles sunt quæ in apricâ valle creverunt.

En tibi,

En tibi, certissimum signum humanæ voluntatis in divinam velut transfuse, si illa hanc per ardua quoque & aspera non recuset sequi. Quisquis igitur totis amplexibus divinam voluntatem in se admisit, animosius sanè quam Demetrius ille inter ærumnas proclamabit: Hoc unum, mi Deus, de te queri possum, quod non ante voluntatem tuam mihi notam feceris. Prior enim ad ista venissem ad quæ nunc vocatus adsum. Vis opes à me aut famam auferre? hæc pridem offerre paratus eram. Vis liberos meos sumere? illos tibi sustuli. Vis aliquam partem corporis? Summe. Non magnam rem promitto. Brevi totum relinquam. Vis spiritum? Quid nisi nullam moram facio, quo minis recipias quod dedisti. A volente feres, quidquid petieris. Nihil cogor, nihil patior invitus, nec tibi, o mi Deus, servio, sed assentior. Hæc est vera geminæ voluntatis unio.

§. III.

Signum. Sui ipsius diffidentia quàm maxima. Hæc verè Christiana virtus est, vix nota priscis idololatris. Qui sibi dissidit, felicissimos etiam successus, non suis viribus, nec industria suæ tribuit, sed eos ex toto divinæ potentie ac bonitati adscribit, errores & quidquid ab his est, sibi imputat, observatque fidelissimè Augustini monitum: *Tota præsumptio tua Deus sit, ita ut agnoscas te absque Deo nil penitus posse, & in Deo omnia.* Nihilominus hic talis qui rebus suis omnibus diffidit, ac desperat, facit quod in se est, non negligit, tantò certiore fiducia in Deo nixus, quantò magis nullam in seipso. Scit se nihil posse, & posse omnia, sed cum Deo. Pro viribus quidem laborat, sed eventum laboris omnem à voluntate divinâ expectat, æquo animo ferens omnia ea quæ non sunt mala, nisi malè sustinenti.

Quàm longè aliter, qui sibi, qui suis viribus, suæque arti, qui suæ prudentiæ consiliis fidunt; quàm si sunt in rerum suarum encomiis facundi, quàm seipso liberali ore dilaudant, quàm interim in multis remisæ agunt, sui fiducia nimis?

At verò qui totus ex voluntate divinâ pendet, instar libræ, tantò magis altera lance in imum devertit, quanto illa ascendit altius.

Dux militiæ qui castrum defendendum suscepit, dum abest hostis, infirmiora loci & immunita considerat, de commensu providet, tormenta bellica disponit, contra omnem irruptionem se parat: scit enim hosti fidendum non esse. Ita Christianus: Morbis, inquit, & morti non fidam, sacramentis me præmuniam, precibus & jejuniis, velut armis me instruiam; non fido, nec mihi nec morti.

At temerarius & suæ virtuti confusus, satis se credit paratum in omnes hostium occursum, aut certè facillimam sibi sperat fore præparationem, cum res postularit: fidit sibi, & morti. Rectè de hoc utroque homine Salomon: *Sapientis, inquit, timet & declinat à malis, stultus autem transiit & confidit.* Sed infra fusiis, de hac pessimâ sui fiducia.

§. IV.

Signum. Fiducia in Deum maximè quâ nascitur, ut qui læsus aut offensus est, non continuò vindictam medietur, sed sibi ipse dicat: Deus hoc vidit, audit: Deus ulciscetur, idque suo tempore. Atque hoc uno hostibus omnibus evadit superior, quod certum habeat, licet illi Acheronta moveant, sibi tamen non plus nocituros, quàm Deus permittat. Sed dicas: Sunt qui nullam aliis nocendi occasionem negligunt; si damna nequeant inferre, emolumenta saltem aliorum impedire conantur. Sic est: verum qui Deo fidit, hoc agit, ne quid in se desideret industria, cetera omnia divinæ providentiæ committit. Huic obstat frustra nituntur improbi. *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Quàm fraudulenter egit Laban cum suo ge-

Tom. I.

A nero Jacobi sponfam mercedem decies mutavit, ut res generi decurreret. Frustra fuit; in generi commodum cesserunt omnia. *Non dimisit cum Deus ut noceret illi.* Hierosolymis minatus est extrema Sennacherib, sed nec ipse nec exercitus ipsius vindices Dei manus effugit. Exercitum Angelus, ipsum interfecerunt filii. *Salvavitq. Dominus Ezechiam & habitatores Hierusalem de manu Sennacherib c. 32. v. 21.* regis Assyriorum, & de manu omnium. Itaque mi Christiane, fide Deo, & omnem illi vindictam permitte, ille Dominus ultionum est. Et hoc vel idololatæ te doceant. Tisaphernes dux Persæ, cum Agésilao fœdus icit, sed linguâ, non animo, mox enim cum ingentibus copiis adfuit, & & iussit Græcos cedere Asiâ. Agésilas ad hanc legatorum denuntiationem intrepide: Duci vestro, inquit, referte, me ipsi amplas agere gratias, quod fœdus ruperit eaque re Divos hominesque inimicos in se concitavit: ita copię meæ plurimum auferent ab hostis perfidia. Dictum proflus Christianum: *Sicut locutus est, salutem ex*

B inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos. Qui Deo fidit, omnes inimicos suos sibi vectigales habet, quia Deum habet faventem. Quidquid autem homo Deo nixus, desiderat, id omnium primò à Deo petit. Quâ in re hanc sibi regulam statuit: Hoc quod peto, aut mihi expedit concedi, aut non expedit, quod quidem Deus omnium optimè novit. Si expedit, aut id confectum largietur Deus, aut tempore opportuniore, ut interim mea quoque patientia exerceatur: Si neget Deus postulata, certissimus sum, id mihi non expedire quod petii. Hæc omnino ratione, neque aliter unquam supplices libellos Deo porrigit, qui divinæ voluntati se solum permittit. Qui hoc divinæ voluntatis arcanum ignorant, opem divinam aut non implorant, aut segnitè & remisè, & quàm hoc faciant, prius omnium aures fatigant, plurimorum gratiam ambiunt, atque si aliter nequeant, eam etiam muneribus in se derivant, favorem & dignitates velut in nundinis mercantur.

C Vidit Joannes, ille Dominus ocellus, Christum septenas stellas dextrâ gestantem. Et quæ sunt hæc stellæ in hac manu? Joannes ipse mysterium hoc evolvens: *Septem stellæ, inquit, Angeli sunt septem Ecclesiarum, seu, septem Aliæ Episcopi.* En, Episcopi & eorum mitra insulaque in manu Christi sunt. At verò si ipsam mitra dominum desideret, plurimi sunt qui suum ei caput offerunt, sed non primo rectoque cursu ad manum Christi pervolant. Equidem curritur, sed sæpe prius ad Principum Regumque, ad Præsulum & Antistitem manus pervenit, quàm ad Christi curratur. Idem fit in aliorum officiorum & dignitatum ambitu: humanus favor quaritur, divinus à paucis ambitur, aut certè post humanum.

Luculentus error; contrarium oportet agere: divinus ante omnia favor & voluntas expetenda: sceptræ & tiræ in manu Dei sunt: officia, dignitates, munia, magistratus, Deus dividit: ab illo penitus hæc petenda. *Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocunque voluerit inclinabit illud.* Sicut olitor, horti sui rivulum sub potestate habet, nec ad proximam aut ad primariam semper arborem, sed sæpe ad debiliorem, aut quâ vult, aquam educit: ita cor regis, veluti rivus, omnis generis Præfecturas & munera continet; Deus instar hortulani (salvo hominis arbitrio) aquas ex hoc rivo in eos deducit, quos ipse delegit. Ideo stultissimè agunt, qui tot preces ac dona in aliorum aures manusque jactant, Deo interim vix eminus & obiter salutato. O deliria hominum! Purius ex ipso fonte petuntur aquæ.

§. V.

Signum. Omnia generoso silentio posse concoquere. Contemplare mihi patientissimum Jesum, inter innumera & convitia & tormenta generosissimè tacentem. Stabant Hebræi sacerdotes & constanter eum acculabant, Jesus autem tacebat: crimina illi diversa ob-

Yy

jectabant,

B. Maria in
summis
angustis
fuit maxi-
mè taci-
turna.

Psol. 38.
v. 3. & 10.

Boeth. lib. 4.
de consol.
phil. prosa 6.

Loc. cit.

Psol. 120.
v. 1. & 2.
Eslh. cap. 3.
vers. 15.

Deut. cap. 8.
v. 16.

Quotidia-
no rerum
defectu di-
scimus
omne bo-
num à Deo
tribui.

jectabant, Jesus autem tacebat: instabant illi validis clamoribus, & ad crucem hominem hunc postulabant, Jesus autem tacebat: jam in cruce pendentem irrisio- nibus acerbissimis flagellare non cessabant, Jesus au- tem tacebat. Nec aliter Mater Domini, in summis an- gustiis maximè taciturna. Observabat eam Joseph fer- re uterum, & ideo discessionem ab eà moliebatur. Non hic aliud mater quàm filius fecit, ut verè dicatur: Maria autem tacebat, & hoc omne divinam voluntati ac provi- dentia committebat. Audiebat illa hominem sibi cha- rissimum, suum sanguinem mille calumniis appeti, Ma- ria autem tacebat: videbat illa filium innocentissimum sub crucis mole fatiscientem, in cruce gementem audie- bat, cernebat in gravissimis tormentis morientem, Ma- ria autem tacebat. Hunc filium & hanc matrem com- plures emulari felicissimè, cum gravissimorum etiam scelerum accusarentur, ipsi autem tacebant. Norat man- suetissimus rex David miram vim hujus silentii, ea- propter vim sibi faciens: Obmutui, inquit, & humiliatus sum, & filii à bonis. Idem mox repetit: Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu fecisti. Silentii causam non ad- fert aliam, quàm hanc ipsam, Quoniam tu fecisti. Ideo ille, quia voluntatis tuæ hoc esse video: Tua, mi Deus, voluntas hoc mihi silentium indixit.

Severinus Boëthius, ille scriptis & vitâ illustrissimus vir, insigniter prorsus: Quis autem alius, inquit, vel serva- tor bonorum vel malorum depulsi, quàm rector ac moderator mentium Deus? qui cum ex altâ providentiæ speculâ respicit, quid unicuique conveniat, agnoscit, & quod convenire novit, ac- commodat. Nunc igitur quidquid citra spem videas geri, rebus quidem rectus ordo est, opinionem verò tuæ perversa confusio. Qui verò se totum divinæ voluntati mancipat, non suæ opi- nioni, sed rerum ordini credit, quem omnem tanquam optimum probat silendo.

Fit quandoque ut excitatoris ingenii herus, servi ædes ingressus, discipiat, turbet, misceat omnia, & mox abeat, ne auctor deprehendatur in facto. Servus do- mum rediens, & omnem supellectilem disturbatam cernens, graviter quidem exandescit, at cum à suo do- mino id factum audit, silet & mitefcit. Ita David de se- ipso: Obmutui & non aperui os meum. Cur ita? Quoniam tu fecisti. Ita prorsus qui divinæ voluntati se totum obtulit, adversa sentit quidem, sed divinam se Providentiâ solat- tur; vanis questibus nihil se profecturum non ignorans: Levavi, inquit, oculos meos in montes, unde venit auxilium mihi: auxilium meum à Dignino.

Rege Assuero & Aman convivium celebrantibus, cuncti Judæi flebant. Sed quàm citò cruenta hæc tra- gedia mutavit, & in auctorem recidit, quidquid in alios mali pararat. Postquam afflicta ac probavit se Dominus, ad extremum misertus est tui. Si Lunam accessionibus dam- niſque mutabilem menstrua paupertas non inceſſeret, necissent philosophi eam lumen à sole mutuari: Sic & nos è quotidiano rerum defectu discimus, omne nobis bonum à Deo tribui. Agrotat quis? jam primum æsti- mare novit valetudinem, quam nunquam tanti fecisset, si nunquam perdidisset. Hæc quidem natura mortalium est, ut nihil magis placeat, quàm quod amissum est. Ca- lumnia aliquis patitur? jam capit quàm grave sit cri- men, alterius famam lædere; quod quamvis sæpius ipse fecerit, tamen leve quid judicavit. In egestatem quispiam deductus est? jam incipit meminisse, qualis olim in ege- nos fuerit. Itaque silet, & hoc ipsum contemplatione ex- pendens, divinæ se voluntati committit.

Sed agrè fortassis files? Ergo loquere: sed corde, sed Deo. Lingua taceat, mens preceat. Meditare silentium Christi coram Præside; Mariæ coram improbis civibus, Davidis coram adversariis. Dignior & major tibi con- viciatur? tace; convitiatur æqualis? tace; vilior & minor convitiatur? Etiam tunc tace. Difficilius hoc, sed gene- rosius: illum sine, Deum adi: precare pro adversario, sic-

ut David, cujus est illud: Pro eo ut me diligenter, detrahi- bant mihi ego autem orabam. Adversarium silentio, Deum precibus sibi conciliabat. Ergo sile, & divinæ voluntati te penitissimè perimere, illud assidue volvens animo, Quoniam tu fecisti.

§. VI.

6. Signum. Ardua & quæ vix fieri possent credantur, pro 6. Signo Dei honore aggredi. Quam magnanimus hac in re Paulus! Scio, inquit, humiliari, scio & abundare: ubique & in omnibus institutus sum, & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati: Omnia possum in eo qui me confortat. Equè magno & excelsio animo David: In Deo meo, inquit, transgre- diar murum. Redeat Pericles, & Pyraos muros struat: quadraginta cubitis altos, tam verò latos, ut duo cur- rus inter se juncti amplius spatium non desideret, ego tamen, ait David, hos muros transgrediar. Redeat Carthaginienses, & triplicem educant murum omni- avo celebrem, ego tamen hunc ipsum transgrediar. Reviviscat Anastasius Imperator, menia condat octo pe- des lata, ego tamen hæc transgrediar. Redeat Babelis architecti, & turrim ædificent, cujus culmen pertingat ad ca- lum, ego tamen & hanc transgrediar in Deo meo, quo- niam in illo eripiar à tentatione. Sed & majora magisque ardua promittens David: Inte, inquit, curram aciemus: in Deo meo transiliam murum. Parum ei erat currere & su- dare, sed armis etiam indutus, & cataphractus vult cur- rere: parum ei erat, murum quantumcunque crassum aut altum transgredi, jam etiam transilire vult vel celo certantem molem. Celsior aut densior murus vix ulli obijcit, quàm sua cuique voluntas, hunc murum & transgredi necesse est, & transilire. Quis cogitet: Deus me patientem esse cupit, cupit esse castum, facilem de- re veniam inimicis, bene de aliis sentire, bene loqui me vult Deus. Ecce ego non idem velim? Profectò volun- tas mea hæcenus ut murus obstitit: at ille me murus non terrebis; transgrediar, transiliam: Omnia possum in eo qui me confortat.

Qui res gestas Divorum evoluerit, illud regii pla- tis sapius pronuntiabit: Mirabilis Deus in sanctis suis: Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, ipse dedit virutem & fortitudinem Sanctis suis. Et ut vetera te- ceamus, Franciscus Xaverius, è Societate Jesu, Japonum Apostolus, quanta vir iste pro Deo ausus, quanta potuit, quos muros non transgressus, quæ menia non transilii, volasse illum dixeris, si quod aliter adire non posset. Deo ille factus divinæque voluntate velut accin- ctus cucurrit, terras transilii & maria. Queri solet non- nunquam stulticulus, videri pagum in se combustum, adeò sitim urget: videri potuisset Orbis in Xaverii pe- ctore combustus, adeò ille omnium salutem furebat. Et quod incendium Xaverius animo circumtulit, dum quibusdam quasi saltibus, ex Italiâ in Lusitaniam, ex Lu- sitaniâ in Indias, ex Indiis in Japonem, inde ad extre- mos Sinas sese penetravit, terram ex terrâ, mare ex ma- ri mutans. Opponis huic terræ marique pericula? Hæc, inquit, non timeri qui Deo fidit: Silvarum tenebras? Sa- tis licet flamma in pectore: Infanientem Oceanum? Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem: La- tronum & piratarum insidias? Nec domi suæ turis est, quem divina voluntas non protegit. Ita Deo mixus, mis- rum omnem transilii, ita trecenta millia barbarorum, uti Bozuius affirmat, Christo adjunxit. Hoc nemo igno- rat, arbitror, mille plerumque remoris retineri cogita- tem meliora. Sed perirumpendum est vi, & eludendum ad ardua, etiam si Satan cum omnibus suis furis, tot- que apparatu adversetur. Christus nos in hanc rem ani- mans: Si habueritis fidem, inquit, sicut granum sinapis, dice- tis monti huic, transi hinc illuc: & transiit, & nihil impos- sibile erit vobis. Quisquis se totum divinæ voluntati tradi- dit, omnia se posse confidit.

§. VII.

Vt autem ea quæ diximus tam de cognitione divine voluntatis, quam de humane ad illam conformationem quantumcunque rudi perpeccissima fiant, in hanc epitomen dicta componimus.

Quidquid in Orbe fit (peccatum excipimus) à quo-
cunque aut quomodocunque fiat, divina id fieri volun-
tate dicendum est. Omnia quæ fiunt, vult Deus fieri;
quidquid autem Deus non vult, certissimò non fit. Hinc
sapienter Epicurus: *a Semper, inquit, illud potius volo, quod
fit. Atque ut hoc idem omnibus persuadeat: Ne postules,
ait, ea quæ fiunt, arbitrari tuo fieri. Sed si sapias, ita fieri quæque
velis, ut fiunt. Nam omnia quæ fiunt, sunt aliquo modo
effectus divinæ voluntatis. Quomodo posset aliquid perma-
nere, nisi tu voluisses? b clamat Sapientia. Solum peccatum
non vult, sed permittit: nam & peccatum impedire pos-
set, id tamen ob causas sibi notas non impedit. Hoc è
Theologiæ arcanis confirmamus: Theologi rem hanc
definiunt his verbis: Deus vult omne bonum creatum
actu existens, sed quidquid fit extra peccatum, est bonum
creatum actu existens; ergo quidquid in Orbe fit, hoc
Deus vult fieri, modò ablit peccatum. c Hinc ille ingenii
acutissimi Theologus: d Omnia, inquit, quæ fiunt aut
sunt, quæ fiunt aut facta sunt, quæ fiunt aut erunt, cog-
noscuntur à Deo in decreto suæ voluntatis. e Et nota,
mi Lector, liberas hominis actiones non eo impedit,
quod eas Deus ab æterno præviderit & voluerit; sed
Deus illas ideo voluit, quia futuras prævidit.*

Sed ulterius progrediamur: f Deus non tantum vult
fieri, quidquid in Orbe fit (semper peccato) sed id om-
ne reipsa semper exequitur quod melius est, imò quod
optimum est, hoc est, ut sic loquamur, ingenium Dei &
innata ejus propensio. g Istud dilucidè Basilus Magnus
adstruens: *Unum quidem hoc, inquit, habere in mentibus no-
stris præsumptum oportet, quod nihil eorum quæ nobis accidunt,
malum sit, aut tale, ut melius illo excogitare queamus. b
In eandem omnino sententia Damascenus concedens: Om-
nia, inquit, quæ Dei providentiâ fiunt, pulcherrimè ac divini-
sime fieri necesse est, atque ita denique ut meliori modo existere
possint nequeant. Præ omnibus audiendus hic Augustinus: i
Iustitia, inquit ille, veri & summi Dei factum est, ut non modò
sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint.*

Quid clarius rationem audi. k Quidquid enim, inquit,
verè ratione tibi melius occurrerit, hoc scias fecisse Deum tan-
quam bonorum omnium conditorem. Neque enim tu potes ali-
quid melius in creaturâ cogitare, quod creatura artificè suggerit.

§. VIII.

Qvâ ratione autem Deus omnia quæ fiunt, fieri ve-
lit, peccata verò fieri permittat, exemplum potius
hujusmodi. Jussit olim Summus Pontifex, Julius
II. ut Michaël Angelus inter pictores celeberrimus ex-
tremum Orbis judicium pingeret. Pictor operi manus
admovit, sed pro affectu quem in sacros proceres non
benignum gessit, præfules etiam & purpuratos Patres in
inferorum flammis collocavit. Pictorem suum sæpius
accessit Pontifex, neque nescit artificiosam hominis tem-
meritatem, & quamvis eam minimè probaret, certà ta-
men ex causâ dissimulavit videre, illud secum cogitans:
Modò finiat opus, mox in carcere penicilli sui errores
sentiet, pane solo & fonte cœnaturus. Hic certè Ponti-
fex supremi judicis tribunal pingi voluit, idque in em-
ulationem spectantium non in contemptum cujusquam
aut injuriam, eam tamen ob certos fines sciens volens-
que nò impedit: Ita Deus æternitati nos vult pingere, &
opera edere immortalia; at nos effectû & manu exerran-
tibus, jam hos, jam illos in Orco statuimus, hoc est, variè
injuri sumus in eos quos nobis hostes arbitramur. Sed
& alia plurima in opere faciendo delinquimus. Nihilom-
inus pictura rerum in Orbe diversissimarum elabora-

Tom. I.

A tur. Est enim mirabilis ærum omnium connexio, series
atque concinnitas, ut singula quæ seorsum deformia, aut
certè minus pulchra viderentur, ceteris adjuncta, sint
longè pulchriora. Deus autem morâ patientissimus ex-
pectat, dum omnis pictura hæc finiatur, errores nostros
plurimos, tanquam si non videat, dissimulat justissimis
de causis. Tandem supremo Mundi die patebit, quid
quisque dignum æternitate pinxerit, quid in picturâ er-
rarit. Sicut ergo Pontifex, aut Regum quilibet certum
quid ac destinatum vult pingi, pictoris autem arbitrium
non turbat, errores etiam permittit, ob causas sibi no-
tas: ita Deus omnia quæ fiunt, vult fieri, peccatum verò
permittit, sed permittit sciens & volens, cum illud im-
pedire possit. Ita rex David Joabæ belli duce est usus, cu-
jus flagitia minimè probavit, tamen diu dissimulavit.
Neque ullis hinc objecerit: Quare homo cogitur impe-
dire peccatum quando potest, & Deus non cogitur, qui
semper id potest. a Nam præterquam quod Deus sit

B Dominus & moderator omnium inrentus bono com-
muni, nos mancipia & servi, illud etiam accedit, quod
Deus è peccato, re omnium pessimâ, boni quid eliciat,
quod homo non potest. Augustinus b hoc summi opifi-
cis artificium admiratus: Ex omnibus, ait, consistit universi
tatis admirabilis pulchritudo, in quâ etiam illud quod malum
dicitur, bene ordinatum, & loco suo positum eminentius com-
mendat bona, ut magis placeant & laudabiliora sint, dum com-
parantur malis.

§. IX.

Sed objicias primò: Bona sint omnia, sint omnia
optima quæ Deus vult, sed certè non mihi sunt.
Audacissime mortalium, quid hic ais? *Æqualiter c cura l. 2. de Fide
est Deo de omnibus. Ita te, ita me, ita singulos curat provi-
dentissimus Deus, sicut universos; neque tantum quod
melius, sed quod optimum est semper, & tibi, & mihi
& singulis, & omnibus vult, & quod vult exequitur ef-
ficacissimè. Gregorius pulcherrimè: d Sic, inquit, intendit
omnibus, ut adsit singulis; sic adest singulis, ut simul omnibus
nunquam desit: sic summa regit, ut ima non delectat; sic imis præ-
sens est, ut à superioribus non recedat. Cura est Deo de omnibus.
De filiis, seu charissimis Dei amicis res certa & evidens:
sed nec circa damnandos alium se gerit: patet est, nu-
tritor est, defensor est usque ad ultimum vitæ momen-
tum: hic demum iudex, punitor, hic vindex est tam ob-
stinatè in se perfidia.*

Objicias secundo: Et quomodo tantam Dei provi-
dentiam ac curam tor sequuntur inconvenientia, ut miti
vocabulo utar, fiunt hic illic absurdorum absurdissima res actiones
quæque. Uti Deum dicere dormientem nolim, sic ad nostras libe-
minuta quævis vigilantem affirmare, num bene ausim?
O te oviculam, sed profecto malam quamvis credide-
rim hinc te alienam gerere personam. Uti que Deus vi-
gilat ad quælibet vel minutissima. Joannes Damascē-
nus tuo stupori aptissime respondens: e Deus, ait, nonnun-
quam aliquid absurdi & præposterè fieri permittit, ut per eam
actionem quæ absurditatis speciem habet, magnum aliquid &
admirabile conficiatur, quemadmodum per crucem hominibus solius pœnæ,
salutem comparavit. Num hæc negabis vera? Ergo Deus ab æterno,
non quidem peccata vult, sed efficaciter permittit, seu
permittit vult, & inde proventus elicit utilissimos sibi-
que maxime gloriosos. Augustinus perspicuè id asserens:
Propterea, inquit, f divine Providentiæ etiam ista dispositio tri-
buenda est, non quia ipsa peccatores facit, sed quia ipsa ordinat ri aliquo
cùm peccaverim. Quare licet homini secundum se specta-
to melius esset non peccasse; si tamen tota series naturæ
& gratiæ attendatur, multò fuit melius à Deo peccatum
permitti. Notum Ecclesiæ testimonium: g Felix culpa,
quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem.
Hæc de divinâ voluntate tam cognoscendâ quàm am-
plectendâ. Utinam humana gens, vel hac unâ in re ex-
cutire desinat, & divinam voluntatem, quam facile
potest agnoscere, velit etiam promptè amplecti.

Y y 2

LIBER